

մանակի սխնհողաց և ժողովոց մէջ կը տեսնենք որ անընդհատ և բուռն եղած են միշտ տրտունջք և գանգաւք ընդդէմ աճման և թշուառ կացութեան ընկեցիկ մանկանց : Ընկերական այսպիսի մեծ խառնակութեան մը առջևը առնելու համար՝ սկսան նոյն իսկ քաղաքական ժողովք մտածել : Միլանու տարեգիրք կը յիշատակեն որ ութերորդ դարուն յիշեալ քաղաքին մէջ ապաստանարան մը կանգնուեցաւ գտնուած և ընկեցիկ մանկանց համար : Մուրա-գորի և Տը Ժէրանտո՝ միջին դարու մէջ կը յիշատակեն նման բազմաթիւ հաստատութիւններ իտալիոյ այլ և այլ քաղաքաց մէջ :

Շարունակելի

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

Փրետերիկոս Ֆրէօպելի մանկանց դաստիարակութեան վրայ յայտնած գաղափարները ուսումնասիրած ժամանակ՝ ոչ յանդէպս կը յիշենք իր առ ֆրաուզ գրած նամակին մէջ անցքը, ուր այսպէս կ'ըսէ . « Աստ ծլեցաւ և բացուեցաւ սրտիս մէջ գաղափարս, կարծես ներշնչմամբ՝ զարնան գեղեցիկ առաւօտ մը, մինչ շրջապատեալ էի գեղեցիկ և ամե աթարմ բնութեան տեսարանով . այսինքն թէ պէտք է գտնուի ապահով և ամենապարզ միջոց մը ազատելու զմարդկային կեանս 'ի հակասութենէ, կամ թէ ինչպէս նոյն ժամանակ բացատրեցի իմ գաղափարս, եղանակ մը՝ վերադարձնելու առ մարդն իւր ներքին խաղաղութիւնը . և թէ այս միջոցը կամ կերպը փնտռելը՝ միտքս գրի որ իմ կենացս և աշխատութեանցս նպատակն ըլլայ » : Նոյն ինքն իսկ Ֆրէօպել իւր մանկութեան ժամանակ շատ կրեր էր կենաց այս հակասութեանէն . դաժան հայր մը և անսիրելի մօրու մը ունեցեր էր, և անհամբեր փորձեր էր խիստ և խեղճ կենաց վտանգաւոր և գառն հետեւներն : Փորձեր և քններ էր որ այս տեսակ կեանքը՝ ամենամեծ արգելք մ'է բնական աճման, որովհետեւ գործարանական աճումը՝ միայն արտաքին կանոններով չի զարգանար՝ այլ նաեւ բնական օրինաց զուգաւորութեամբ :

Կամաց կամաց մտաց մէջ տողորեց որ այս հակասութիւնը՝ կենաց անհրաժեշտ պարագայ մը չէր, և եթէ կարենանք մենք բոտ պատշաճի և արդարութեամբ ապրել՝ այս պատերազմը և հակասութիւնն ալ պիտի դադրի և անհետանայ :

Կենաց և դաստիարակութեան մէջ մութանելիք ներդաշնակութեան գաղափարը՝ կարծես թէ Ֆրէօպելի բովանդակ վարդա-

պետութեան հիմն է։ Քրաուզի նամակին մէջ յիշուած գաղափարը ունեցած ժամանակ, դեռ ևս չէր համոզուած որ այս ներդաշնակութիւնը կարելի էր ի գործ դնել դաստիարակութեան փոփոխմամբ։ Յիշեալ նամակին մէջ կը կրկնէ դարձեալ « Իմ անձնական փորձս, մանաւանդ համալսարանին մէջ կատարածս, աներկբայելի կերպով ուսուցին ինձ որ ցարդ բռնուած դաստիարակութեան կերպը՝ կը բխացնէ և կը խաւարեցնէ ամէն մտաւորական կարողութիւն, օւսումնական յառաջադիմութիւնը կ'արգելու։ Ուստի հաստատութեամբ միտքս դրի որ այժմեան դաստիարակութեան եղանակը՝ հարկ էր հիմնական յեղափոխութիւն մը կրէ » ։

Ֆրէօպելի սկզբունքները եթէ ուղղապէս ըմբռնենք՝ ոչ միայն դաստիարակութեան բնական ծրագիրները պատրաստելու կը ծառայեն, այլ նաեւ ընդհանուր կենաց վրայ խորին քննադատութիւն մ'են։ Այս սկզբունք՝ կ'ուսուցանեն մեզ որ գաղափարական կեանքը չէ այն՝ յորում յարատեւ պատեւրազմ մը կայ հոգւոյ ընդ արտաքին աշխարհի, այլ այն՝ յորում երկու տարեք ալ կ'ապրին 'ի ներդաշնակութեան։ Դարձեալ պէտք չէ որ զանկարելին ջանալով 'ի գործ դնել մեր ուժը վատնենք, այլ պէտք է մեր լաւագոյն և ուղիղ ներշնչումը կերպով մը մարմնաւորենք՝ անոնց վրայ թափելով մեր բովանդակ ուժը ։

Սակայն թէպէտ Ֆրէօպելի սկզբունքները հաւասարապէս գործադրելի կը թուին ի վաղապետութեան թէ՛ կենաց ուղղութեան և թէ՛ դաստիարակութեան զաղափարաց, սակայն 'ի գործադրութեան՝ շատ աւելի դիւրին է յարմարել զայնս դաստիարակութեան՝ վասն զի արտաքին աշխարհը՝ յորում կը կենցաղավարին մեր մանկունք շատ աւելի պարզ է և դիւրաւ կրնանք զայն կարգադրել և ուղղել ։

Թէպէտ չենք կարող իրենց գաղափարական աշխարհ մը տալ, սակայն գործադրական կրնանք մեծապէս դիւրացնել ։

Լաւ կարգաւորեալ մանկապարտէզ մը՝ իր փոքրկութեան մէջ՝ օրինակ մ'է բովանդակ մարդկային կենաց ընթացից։ Խրաքանչիւր անհատ ըստ անձին ախորժակաց՝ առանց արտաքին ունեցողեցութեան՝ կրնայ ընտրել իր փափագածը։ Երբ մանկունք երջանկութեան և սիրոյ շրջանակի մը մէջ ապրին՝ կարծես թէ՛ յանգէտս կ'սկսին արթննալ իրենց բարոյական զգացմունքները։ Մանկանց ստախօսութեան առաջին պատճառը վախը՝ մանկապարտիզի մը մէջ չի գտնուիր, և տեղոյն դիւրն այնպէս կը բերէ՝ որ նոյն իսկ երկրորդական պատճառք ալ տեղիք կու տան, ինչպէս անձնասիրութիւն, անփութութիւն և այլն։ Ուսուցիչը կամ ու

սուցուհին՝ կ'ուսումնասիրեն և կը քննեն զմանուկը, և նպատակին հասնելու համար՝ նոյն իսկ իրենց բնական հակամիտութիւնները կը գործածեն. նա կ'աշխատի միշտ իրենց հետ, քաջալերով և օգնելով իրենց. ազնուաբար ուղղելով իրենց բարոյական ոյժը առ արդարն և բարին, և ոչ իբրեւ խիստ դատաւոր ։

Մանուկը եթէ ձեռքն ունեցած աշխատութիւնը չկարենայ յաջողուել կամ աւարտել ոչ երբէք կը պատժուի, և ընդհանրապէս և ոչ իսկ կը յանդիմանուի. բայց մանկունք իրենց աշխատութեանց ուշադիր ըլլալով՝ ոչ երբէք դատարկ ժամանակ կ'անցունեն, թէ՛ նիւթական և թէ՛ մոտաւորական տեսակէտով՝ ոչ երբեք ուսուցիչը կը պահանջէ ի մանկանց այնպիսի բաներ՝ որ այն հասակին մէջ բանաւորապէս անկարելի ըլլայ անոնց գործադրութիւնը ։ Այս նիւթին մէջ ուղղապէս գործելու համար՝ համակրութիւն, փորձ և ընտրողութիւն պէտք է ։

Շարունակելի

ԿԷՕԹԷԻ ՈՐԴԻՈՅՆ ԱԼՔՕՄԸ

Գերման հոշակաւոր ուսուցիչ մը՝ շահագրգիռ հաւաքածոյ մը կը հրատարակէ, քաղեալ այն գրքէն՝ յորում բանաստեղծին որդին կը հաւաքէր յիշատակներ, իր հօրը մեծանուն բարեկամաց խօսքերը և քերթումները, և նոյն իսկ իրեն հասակակից անձնական բարեկամաց յիշատակները ։ Նշանաւոր ուսուցիչը կը դիտէ, թէ մեր ներկայ դարը իրաւամբ թղթոց դար կոչուեցաւ, որովհետեւ այնչափ բազմաթիւ են հրատարակութիւնք՝ որ անկարելի է ունենալ մը աչքէ անցնել և քննել այս ամէնը իր մասնաճիւղերով. սակայն կը հաստատէ թէ կայ մասնաճիւղ մը որ այժմ իր կարեւորութիւնը կորուսած է և գրեթէ վերջացած. այսինքն մասնական թղթակցութիւնը և յիշատակաց գրեանք՝ որք կը պարունակեն անձնական խորհրդածութիւնք և զգացմունք, այսինքն՝ սրտի գիրքը պակաս է կ'ըսէ նշանաւոր ուսուցիչը ։

Այսօրուան օրս տիրացած ամենայն ինչ հրատարակելու փափագը և եռանդը՝ մեծապէս խափան կը լինի այս տեսակ հրատարակութեանց. մինչ ընդհակառակն հին ատեն յաճախեալ և մեծապէս գնահատեալ էր այս տեսակ հրատարակութիւն ։ Կէօթէի ժամանակ բարեկամաց մէջ կատարուած այն մասնաւոր թղթակցութիւնը՝ այսօրուան օրս և ոչ իսկ կրնանք ըմբռնել. և իբր յիշատակաց գիրքը բարեկամաց առջև բաց պահելու սովորութիւնը՝ որ հին ատեն սովորական բան էր, մասնաւոր ուսումնականաց մէջ՝ այժմ միայն քանի մը օրիորդաց վերապահեալ է ։